

MAKTAB BITIRUVCHILARINI OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA JALB QILISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA STRATEGIYALARI

Turaqulov Mansurjon Umirqulovich

*Qashqadaryo vilyati Nishon tumani maktabgacha
va maktab ta'limi bo'limiga qarashli 6-sonli
umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi*

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada bugungi kunda maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim muassasalariga (OTM) jalb qilish, ularni kasbga yo'naltirishning psixologik va pedagogik asoslari, shuningdek, oliy ta'limning jozibadorligini oshirish bo'yicha xalqaro tajribalar tahlil qilingan.

KALIT SO'ZLAR: Oliy ta'lim, bitiruvchi, kasbga yo'naltirish, motivatsiya, ta'lim klasteri, innovatsion metodlar, abituriyent, karyera.

Bugungi kunda "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot strategiyasida bilimli va malakali kadrlarni tayyorlash davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar o'z navbatida maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim muassasalariga tizimli ravishda jalb qilishni talab etadi.

Bitiruvchilarni oliy ta'limga jalb qilish faqatgina targ'ibot-tashviqot ishlari bilan cheklanib qolmasdan, balki ularning qiziqishlari, mehnat bozori talablari va shaxsiy intilishlarini chuqur tahlil qilishni taqozo etadi. Mazkur maqolada bitiruvchilarni oliy ta'lim muassasasiga jalb qilishning samarali yo'llari va bu jarayondagi mavjud muammolarni bartaraf etish masalalari muhokama qilinadi.

Kasbga yo'naltirish va psixologik tayyorgarlik

Maktab bitiruvchisini oliy ta'lim muassasalariga jalb qilishning birinchi bosqichi – bu to'g'ri kasbiy yo'naltirishdir. Ko'p hollarda bitiruvchilar kasb tanlashda otalarining xohishi yoki do'stlarining ta'siri ostida qoladilar. Bu esa keyinchalik talabaning o'qishga bo'lgan motivatsiyasining pasayishiga olib keladi. Interaktiv diagnostika: Maktablarda o'quvchilarning qobiliyatini aniqlash bo'yicha neyroteknologiyalar va psixologik testlardan foydalanish. Karyera maslahatchilari: Har bir maktabda oliy ta'lim muassasalari bilan bevosita ishlovchi karyera maslahatchisi shtatini faollashtirish.

"Ochiq eshiklar kuni"dan "Amaliy hamkorlik"ka o'tish

An'anaviy "Ochiq eshiklar kuni" tadbirlari bugungi kunda o'z samarasini qisman yo'qotmoqda. Zamonaviy bitiruvchi universitetni nafaqat ko'rishni, balki undagi muhitni his qilishni istaydi. Shadowing (Soya) metodi: Bitiruvchining bir kun davomida haqiqiy talaba sifatida darslarda qatnashishi.

Yozgi maktablar: oliy ta'lim muassasalari qoshida bitiruvchilar uchun qisqa muddatli bepul kurslar tashkil etish.

Raqamli marketing va oliy ta'lim muassasalari brendini shakllantirish
Zamonaviy yoshlar ma'lumotni asosan ijtimoiy tarmoqlar (Instagram, TikTok, Telegram) orqali oladilar. Oliy ta'lim muassasalarining ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi bitiruvchilarni jalb qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Hududiy xususiyatlardan kelib chiqib bitiruvchilarga oliy ta'lim muassasalari imtiyozlarini ko'rsatish. Muvaffaqiyatli bitiruvchilar (Alumni): oliy ta'lim muassasalarini bitirib yuqori natijalarga erishgan shaxslarning hayot yo'li bitiruvchilar uchun eng yaxshi reklama hisoblanadi. Ta'lim grantlari va moliyaviy rag'batlantirish ham yosh bitiruvchilar uchun muhim hisoblanadi.

Moliyaviy omil bitiruvchilarning oliy ta'lim muassasalarini tanlashiga bevosita ta'sir qiladi. Xususi va davlat oliy ta'lim muassasalari tomonidan taklif etiladigan ichki grantlar, kontrakt miqdoridagi chegirmalar iqtidorli yoshlarni jalb qilishning kuchli vositasidir. Bitiruvchilarning oliy ta'lim muassasasiga hujjat topshirishiga to'sqinlik qiluvchi omillar: moddiy qiyinchiliklar, chekka hududlardagi axborot yetishmovchiligi va oliy ta'lim muassasalariga kirish imtihonlaridan qo'rqish kabi masalalar tahlil qilinadi. Yechim sifatida hududlarda oliy ta'lim muassasalarining ko'chma targ'ibot guruhlarini tashkil etish va online maslahat markazlarini ko'paytirish taklif etiladi.

Maktab bitiruvchilarini oliy ta'lim muassasalariga jalb qilish — bu ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u maktab ma'muriyati, oliy ta'lim muassasalari rahbariyati va ish beruvchilarning o'zaro integratsiyasini talab etadi. Bitiruvchiga shunchaki diplom beruvchi muassasa emas, balki uning kelajakdagi karyerasini kafolatlovchi maskan sifatidagi tasavvurni shakllantirish lozim. Raqamli texnologiyalar va individual yondashuv orqali oliy ta'lim qamrovini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". - Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.
3. Saidov M.X. "Ta'lim iqtisodiyoti va marketingi". - Toshkent, 2020.
4. Armstrong M. "Inson resurslarini boshqarish". (Xalqaro tajriba tahlili).
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi rasmiy sayti ma'lumotlari (edu.uz).